Ympäristöneuvosto 24.10. Kokousraportti

Kokous

Ympäristöneuvosto 24.10.2022

Ympäristöneuvosto järjestettiin 24.10 Luxembourgissa. Suomea edusti valtiosihteeri Terhi Lehtonen ympäristöministeriöstä.

Ympäristöneuvostossa hyväksyttiin YK:n ilmastokokousta (COP 27) sekä biodiversiteettisopimuksen osapuolikokousta (COP 15) käsittelevät päätelmät.

Lainsäädäntöaloitteissa käytiin periaatekeskustelu teollisuuspäästödirektiivin uudistamisesta. Jäsenmaat kannattivat yleisesti esityksen tavoitteita, joilla pyritään päästöjen vähentämiseen ilmaan, veteen ja maaperään. Soveltamisalan laajentamista nautakarjatiloihin kannatettiin pääasiassa, mutta ehdotettua eläinyksikkökerrointa pidettiin osittain liian matalana. Lisäksi esitettiin joustojen säilyttämistä jäsenvaltioille ja kevyemmän lupamenettelyn toteuttamista eläinsuojille. Seuraamusten ja vahingonkorvausten sääntelemisessä kannatettiin laajasti jäsenmaiden mahdollisuutta päättää kansallisesti seuraamus- ja vahingonkorvaussääntelystä. Ekosuunnitteluasetuksen periaatekeskustelussa keskusteltiin ehdotuksen potentiaalista kiertotalouden kiihdyttämiseksi, mahdollisesta myymättömien tuotteiden tuhoamiskiellosta, haasteista markkinavalvonnalle sekä ehdotukseen kuuluvan digitaalisen tuotepassin mahdollisuuksista kuluttajien kestävien valintojen sekä puhtaiden raaka-ainekiertojen edistämiseksi.

Muissa asioissa puheenjohtaja ja komissio kertoivat viimeaikaisten kansainvälisten kokousten pääasiallisista tuloksista. Myös eräät jäsenmaat esittelivät ajankohtaisia asioita, kuten kuivuuden hallintaan liittyviä aloitteita.

1. **<u>Päätelmät YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimuksen (UNFCCC) 27. osapuolikonferenssin (COP27) valmisteluista (Sharm El-Sheikh, Egypti, 6.–18. marraskuuta 2022)</u>** – *Hyväksyminen*

Ympäristöneuvostossa hyväksyttiin päätelmät EU:n neuvottelumandaatiksi Egyptin Sharm el Sheikissa 6-18.11 järjestettävää COP 27 kokousta varten. Keskustelu päätelmistä käytiin ei-julkisena. Useissa avauspuheenvuoroissa korostettiin päätelmien merkitystä EU:n viestien välittäjänä EU:n ulkopuoliselle maailmalle. Moni ministeri korosti kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Siirtyminen pois fossiilisista polttoaineista mainittiin myös monessa puheenvuorossa. Joissakin puheenvuoroissa kuitenkin muistutettiin, että ei tule ennakoida 55-valmiuspaketin ja RepowerEU:n keskeneräisiä neuvotteluja. Muina tärkeinä COP 27 kokouksen asioina puheenvuoroissa mainittiin rahoitus sekä vahingot ja menetykset, jotka ovat erityisen tärkeitä kehittyville maille.

Neuvostoon mentäessä tekstissä oli avoimina vielä kappale, joka käsitteli EU:n NDCta (vuoden 2030 päästövähennystavoite) ja viittausta Fit for 55 valmiuspakettiin sekä kappale, jossa viitataan Glasgown tuloksiin (Glasgow climate pact) sekä energiaan ja hiilen käytön vähentämiseen Näitä kohtia työstettiin vielä kokouksen aikana kaikille hyväksyttävien muotoilujen löytämiseksi. Myös kappaleeseen, jossa

viitattiin ennallistamista koskevaan aloitteeseen tehtiin kokouksen aikana pieni muutos. Lopullinen teksti sai kaikkien jäsenmaiden tuen.

Hyväksytyissä päätelmissä korostetaan ilmastonmuutoksen torjunnan kiireellisyyttä ja hillinnän, sopeutumistoimien sekä ilmastorahoituksen vahvistamista. Kansallisesti määritellyt panokset eivät ole riittäviä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja erityisesti suurten talouksien on tarkasteltava ja vahvistettava niitä. Päätelmissä tuodaan esille Fit for 55 lainsäädäntökokonaisuus ja EU:n valmius päivittää oma panoksensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun neuvottelut lainsäädäntöpaketista on saatu päätökseen. Päätelmissä tuodaan esiin myös EU:n tekemiä toimia sopeutumisen ja ilmastorahoituksen osalta sekä kuvataan yksityiskohtaisemmin Sharm el Sheikin kokouksen tavoitteita ja odotuksia EU:n näkökulmasta. Lisäksi päätelmissä muistutetaan muista kansainvälisistä prosesseista tai toimenpiteistä, jotka osaltaan tukevat ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Lopulliset päätelmät: https://www.consilium.europa.eu/media/59789/st13994-en22.pdf
Neuvoston tiedote: https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/10/24/council-sets-out-eu-position-for-un-climate-summit-in-sharm-el-sheikh-cop27/

2. **Päätelmät biologista monimuotoisuutta koskevasta yleissopimuksesta (biodiversiteettisopimus) (Montreal, Kanada, 7.–19. joulukuuta 2022)** – *Hyväksyminen*

a) Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin viidennentoista kokouksen valmistelu
b) Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan biodiversiteettisopimuksen osapuolten konferenssin kymmenennen kokouksen (COP-MOP 10) valmistelu
c) Geenivarojen saantia ja saatavuutta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen jakoa koskevan Nagoyan pöytäkirjan osapuolten kokouksena toimivan biodiversiteettisopimuksen osapuolten konferenssin neljännen kokouksen (COP-MOP 4) valmistelu

Asiakohta käynnistyi siten, että Basil Van Havre (globaalia biodiversiteettikehystä työstävän avoimen työryhmän toinen puheenjohtaja) lähetti ministereille videoviestin, jossa viitoitti COP15-neuvotteluihin johtavaa tietä. Korosti, että tarvitaan koko yhteiskunnan läpileikkaavaa lähestymistapaa sekä helposti kommunikoitavia tavoitteita. Näiden lisäksi tarvitaan uskottavaa raportointia.

Työ käynnistyi COP14-kokouksesta 2014. OEWG:n viides tapaaminen sekä joulukuinen Montrealin kokous tarvitsee vahvaa poliittista läsnäoloa. IPBES on määrittänyt viisi suoraa ajuria luontokadolle. Globaali biodiversiteettikehys (GBF, Global Biodiversity Framework) pyrkii pureutumaan näihin. EU:n roolista Van Havre totesi, että jäsenmaiden pääneuvottelijat tarvitsevat vahvan, mutta joustavan mandaatin poliittisilta päättäjiltä. On keskityttävä korkean tason prioriteetteihin ja annettava joustovaraa konkreettisiin muotoiluihin. Päättäjien suoraa vaikuttamista ja vahvaa läsnäoloa Montrealissa tarvitaan myös.

PJ totesi, että COP15-kokous on siirtynyt covid-pandemian vuoksi, mutta tämä aika on toivottavasti käytetty hyvin neuvottelukantojen hiomiseen. Venäjän hyökkäyssotaa koskevaan kappaleeseen yhden jäsenmaan pyynnöstä päätelmätekstiin lisättiin vahvempi muotoilu Venäjän saattamisesta vastuuseen myös luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemejä koskevista tuhoista Ukrainassa.

KOM (ympäristökomissaari Virginijus Sinkevičius) totesi alkupuheenvuorossaan, että luonnonvaraisten eläinpopulaatioiden määrä on kutistunut lähes 70% viimeisten 50 vuoden aikana. Tämä korostaa kiireellisten toimien tarvetta. Suojelu ja biodiversiteettivarojen kestävä käyttö eivät sulje toisiaan pois, mistä Natura 2000 –verkosto on KOM:n mukaan mainio esimerkki. Myös COP27 on tärkeä virstanpylväs sen eteen, että ilmaston ja biodiversiteetin linkitykset selventyvät.

On mobilisoitava myös uusia varoja biodiversiteettityöhön – KOM on jo antanut sitoumuksen rahoituksen kaksinkertaistamisesta yli 7 mrd euroon vuosina 2021-2027. On tehtävä työtä kv. kehityspankkien ja rahoituslaitosten kanssa. Monitorointi ja säännölliset uudelleentarkastelut ovat uuden kehyksen toiminnan ytimessä.

Jäsenmaiden koottuja viestejä

Jäsenmaat hyväksyivät luonnon monimuotoisuutta koskevat neuvoston päätelmät; niitä pidettiin tasapainoisina, kunniahimoisina sekä selkeänä työkaluna COP15-kokouksen neuvotteluihin. Päätelmäteksti heijastelee myös EU:n globaalia johtajuutta.

COP15-osapuolikokous nähtiin monen toimesta käännekohtana biodiversiteetin tilan kääntämiseksi, luontokadon pysäyttämiseksi ja globaalin kehikon päivittämiseksi. Tiedosta tai toimenpiteiden legitimiteetistä suuren yleisön silmissä ei ole puutetta, vaan sitä on enemmän kuin koskaan. Kestämättömien käytäntöjen kierre on katkaistava.

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon linkittyneisyys nostettiin esiin usean jäsenmaan toimesta – luontopohjaiset ratkaisut ovat keino, jolla voidaan vastata kumpaankin haasteeseen.

EU:n rooli nähtiin aivan keskeisenä kunnianhimoisten tavoitteiden edistämiseksi. Tavoitteita on asetettu jo pitkään mutta niiden saavuttaminen on jäänyt puolitiehen.

Tavoitteiden selkeä mitattavuus korostui monessa puheenvuorossa. Päätelmätekstissä kuvattu tarve kattavalle monitoroinnille ja mitattaville indikaattoreille, raportoinnille ja uudelleentarkastelulle sekä rahoitusvirtojen yhteensovittaminen biodiversiteettityötä vahvistaviksi oli monen puheenvuoron kantava teema.

Jotkut jäsenmaat painottivat, että korkean kunnianhimon tulisi näkyä myös uskottavana varojen ja rahoituksen mobilisointina niin kansallisesti kuin kansainvälisellä areenalla. Jotkut maat sekä komissio toivat esiin mobilisoimansa biodiversiteettirahoituksen merkittävää kasvattamista.

Toimeenpanomekanismien suhteen korostettiin kaiken diplomaattisen pääoman valjastamista uskottavan lopputuloksen saamiseksi GBF-neuvotteluissa.

Korkean kunnianhimon koalition (HAC) merkitystä transformaation kiihdyttäjänä korostettiin. 30% globaalien maa- ja merialueiden suojelu ja toimien kohdentaminen kaikkein eniten tarvitseville alueille vuoteen 2030 mennessä kuului eritoten kunnianhimoisempien jäsenmaiden puheenvuoroissa. Suojelun lisäksi ennallistamisen tarve, myös suojelualueiden ulkopuolella, kuului useassa puheenvuorossa.

2010-luvun Aichi-tavoitteiden saavuttamatta jäämisestä muistutettiin – todellinen muutos saavutetaan vain kunkin maan omilla toimilla myös omilla alueillaan seurauksena globaalin kehikon luomisesta ja toimien asettamisesta tämän tavoitteita kohti.

Monet maat peräänkuuluttivat koko yhteiskunnan läpileikkaavaa biodiversiteettityötä ja valtavirtaistamista, jossa luonnon vahvistamisen tavoitteet näkyvät ja vaikuttavat kaikkilla keskeisillä sektoreilla.

Digitaalisen sekvensoinnin sekä geenivarojen oikeudenmukaista jakamista ja hyödyntämistä pidettiin myös hyvin tärkeänä.

Saastumisen vähentäminen sekä pilaantuneiden ja heikentyneiden elinympäristöjen ennallistaminen ovat muita tärkeitä keihäänkärkiä biodiversiteettikehyksen alla.

Syvänmeren louhinta nousi esiin muutamissa puheenvuoroissa; varovaisuusperiaate korostui tässä

yhteydessä. YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) tiukka noudattaminen lainkäyttövallan näkökulmasta mainittiin yhden maan toimesta. Muutama jäsenmaa, jolla on merkittäviä merialueita, korosti kansallista tavoitettaan 10% alan tiukasta suojelusta.

Jotkut maat myös kuvasivat kansallisia tai alueellisia toimiaan luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi.

Venäjän hyökkäyssota tuomittiin selkeästi myös luonnolle aiheutuvien vahinkojen ja siihen liittyvien vastuiden näkökulmasta.

Kiinan tuominen takaisin neuvottelupöytään olisi tärkeää. Yksi jäsenmaa jätti lausuman liittyen sukupuolten tasa-arvoa koskeviin kirjauksiin.

Puheenjohtajan yhteenveto

PJ totesi, että EU:n halutaan johtavan kunnianhimoisten maiden rintamaa. Globaalin kehikon on tasapainoisesti heijasteltava CBD-sopimuksen kolmea tavoitetta.

3. Teollisuuden päästöistä annetun direktiivin 2010/75/EU ja kaatopaikoista annetun direktiivin 1999/31/EY tarkistaminen – *Periaatekeskustelu*

Ministerit keskustelivat teollisuuspäästödirektiivin uudistamisehdotuksesta kahden eri kysymyksen näkökulmasta, joista toinen liittyy direktiivin soveltamisalan laajentamiseen ja toinen seuraamusten ja vahingonkorvausvelvoitteiden lisäämiseen ja muuttamiseen direktiivissä. Puheenjohtaja toi esille, että teollisuuspäästödirektiivin eläinsuojia koskevista kysymyksistä on keskusteltu 26.9. pidetyssä maatalousneuvostossa.

Ympäristökomissaari Virginijus Sinkevičius piti komission puheenvuoron, jossa keskityttiin direktiivin sisällöstä vain puheenjohtajan esittämiin kysymyksiin. Ensimmäinen kysymys koskee voivatko jäsenmaat tukea ehdotuksen kunnianhimon tasoa koskien direktiivin soveltamisalan laajennusta eläinsuojien osalta. Komissaarin mukaan teollisuuspäästödirektiivi on ollut voimassa 25 vuotta, mutta sikojen ja siipikarjan päästöjä on kyetty vähentämään liian vähän, ja metaani- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen on panostettava ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi. Maataloudesta ja nautakarjasta aiheutuu merkittävä osa em. päästöistä ja jotta vuoden 2030 ilmastotavoitteisiin päästään, on direktiivin soveltamisalaa laajennettava. Toisena kysymyksenä keskustellaan näkemyksistä koskien direktiivin vaatimusten noudattamatta jättämistä ja seuraamusten yksityiskohtia, sekä tulisiko terveyshaittojen korvaamisesta säätää yksityiskohtaisesti teollisuuspäästödirektiivissä. Tehokkailla, oikeasuhtaisilla ja varoittavilla seuraamuksilla koko EU:n alueella taataan yhdenmukaisuus EU:n alueella. On huomioitava myös metsien osuus sekä terveyshaitat. Terveyshaittoja koskevien vahingonkorvausten osalta käyttöön tulisi käännetty todistustaakka.

Ministereiden keskustelussa esitystä ja sen tavoitteita sekä **soveltamisalan laajentamista** nautatiloihin kannatettiin yleisellä tasolla. Jäsenmaat toivat esiin, että päästöjä ilmaan, veteen ja maaperään tulee vähentää, ja tätä voidaan toteuttaa parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden avulla ja päästörajoja tiukentamalla, tasapuolisesti eri puolilla EU:ta (NL, LT, SI, BE, DK, ES, AT, DE, BG, SK, CY, LU, FR, FI, SE, EE, LV, IT, PT). Nautakarjan lisääminen soveltamisalaan on tärkeää, jotta kaikille tiloille tulisi yhdenmukaiset toimintamahdollisuudet. Kuitenkin riittävästi joustavuutta kansallisten käytäntöjen ja eri tuotantotapojen sekä kansallisten erityispiirteiden huomioimiseksi olisi jätettävä, ja vältettävä ylimääräisen hallinnollisen taakan aiheutumista (BG, IE, RO, LU, FR, SE, EE, LV). Maataloudelle tulisi säätää selkeät vaatimukset, jotta hallinnollista taakkaa voidaan vähentää niin yrityksiltä kuin viranomaisilta (LT). Belgia ehdotti, että käytettäisiin erilaista kriteeristöä, esimerkiksi 20 eläintä per maanviljelijä, tai muunkal-

taista eläintiheyden mittaria. Kannatti myös riittävän tiukkojen lupamenettelyjen, esimerkiksi voimassa olevan säädöksen mukaisten, säilyttämistä metaani- ja ammoniakkipäästöjen osalta.

Eläinyksikkökerrointa 150 pidettiin liian pienenä (LT, EL, SI, SK, CY, RO, PL, HR, EE, LV, MT), sillä siitä voi aiheutua liikaa hallinnollista taakkaa ja vaikutuksia pienille yrityksille ja maatiloille, joiden määrä teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalassa kasvaisi merkittävästi (LT, BG, MT, PT). Pienempien tilojen lisääntymisen vaikutusta huoltovarmuuteen tuotiin esille (PL, HR, SE, MT). Toisaalta eläinyksikkökerrointa 150 kannatettiin (DK, LU) ja eläinyksikkökertoimen selvittämistä edelleen pidettiin tärkeänä (AT, DE, SE). Viro esitti eläinyksikkökertoimeksi 400, Italia 200. Eläinsuojille ehdotettua kevennettyä lupamenettelyä kannatettiin laajasti (SI, DE, FI, HR, SE, EE, HU).

Keskustelussa uusien tekniikoiden käyttöönoton edistämistä kaikilla sektoreilla pidettiin tärkeänä, ja teollisuuden muutosta ja päästöjä käsittelevän innovaatiokeskuksen (INCITE) käyttöönottoa kannatettiin (NL, ES). NL toi esiin, että lisäksi vaarallisten aineiden käyttöön on hyvä kiinnittää huomiota (ES), ja tukevat 7 eri jäsenmaan ja Norjan esitystä, jossa REACH-kemikaaliasetuksen uudistamisen lykkäämistä pidettiin huonona asiana ja toivottiin uudistuksen etenevän ripeästi (NL, DK, AT, DE, LU, FI, SE).

Seuraamuksia ja terveyshaittoja koskevien korvausten sääntely olisi jätettävä jäsenvaltioiden vastuulle tai siihen olisi jätettävä jouston varaa (NL, SI, AT, SK, IE, FI, HR, SE, EE, MT). Terveyshaittaa koskevat korvaukset ovat tärkeitä, mutta jäsenmaille olisi jätettävä väljyyttä toimeenpanoon. Myös käännetyn todistustaakan toteuttamista pidettiin osin vaikeana (LT, SI, LU), sillä se kuuluu kansalliseen yksityisoikeudelliseen sääntelyyn (BE, AT). Seuraamusten ja vahingonkorvausten toimeenpanoon edellytettiin lisää selvityksiä eri jäsenmaiden näkökulmasta (EL), ne ovat liian yksityiskohtaisia (PL) ja kannettiin myös huolta, että tätä vahingonkorvausjärjestelmää saatettaisiin käyttää hyväksi (SI, HU). Hallinnollisia seuraamuksia kannatettiin (EL). Seuraamussääntelyn yhteensopivuus rikosoikeudellisen sääntelyn (RO) ja ympäristörikosdirektiivin kanssa tulisi pitää mielessä (FR, FI, HU). Suhteellisuusperiaatteen roolia korostettiin seuraamusten määrittämisessä (IT).

Keskustelussa tuotiin esille myös esityksen liian lyhyt toimeenpano- ja siirtymäaika (LT, FI). Delegoitujen säädösten käyttöön suhtauduttiin kriittisesti, ja korostettiin mieluummin toimeenpanosäädösten käyttöönottoa (BE, DK, DE, LU, FI, IT). Myös uusiutuvan energian, mm. vedyn, huomioimista esityksessä esitettiin (DE). Kaivannaisteollisuutta koskevaa soveltamisalan laajentamista kannatettiin (FI).

Ympäristökomissaari Sinkevičius kommentoi keskustelua ensiksi eläinyksikkökertoimen kannalta. Komissiossa on arvioitu eri kertoimien vaikuttavuutta, ja tarkoituksella on valittu päästöjen kannalta sopivin kerroin, eli 150 eläinyksikköä. Ehdotuksessa on huomioitu eri kokoiset maatilat ja myös erilaiset menetelmät karjan kasvatukselle, esimerkiksi riippuen ovatko eläimet ympäri vuoden ulkona vai osan vuodesta myös sisällä. Myös pienet tilat ja perhetilat on huomioitu, sillä eläinsuojille voidaan ottaa käyttöön yksinkertaistettu menettely, jolloin esimerkiksi maaperäraportteja tai siirtymäsuunnitelmia ei tarvitsisi laatia. Ympäristölliset ja päästöjen vähentämistä koskevat hyödyt ovat näin saavutettavissa. Paras käyttökelpoinen tekniikka pystytään hyödyntämään, ja ne ovat jo laajasti käytössä eri toimialoilla.

Seuraamuksista komissaari totesi, että laadittaisiin selkeät parametrit ja kriteerit, jotka takaisivat yhdenmukaisten seuraamusten käyttöönoton. Seuraamukset voitaisiin määrittää rikkomustyypin mukaan ja suhteessa voimassa olevaan EU-sääntelyyn. Ehdotuksen vahingonkorvaukset kohdistuvat vain ihmisten terveydelle aiheutuvaan haittaan, kun taas ympäristövahinkodirektiivissä kyse on ympäristöhaitoista.

REACH-asetuksen uudistamisesta komissaari totesi, että uudistuksen valmistelu etenee hyvin, ja ehdotus on tarkoitus olla valmis ennen vuoden loppua. Komissaari kiitti asian esille ottamisesta, kuten myös teollisuuspäästödirektiiviehdotuksen kannattamisesta.

4. Asetus kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista ja direktiivin 2009/125/EY kumoamisesta – *Periaatekeskustelu*

PJ selosti tiiviisti syyskuussa käydyn kilpailukykyneuvoston keskustelun ehdotuksesta. KOM (Sinkevičius) totesi, että nykyisessä kontekstissa ehdotus edesauttaa ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, energiankulutuksen vähentämisessä. Noin 65% tuotteiden tuotannon kasvihuonekaasupäästöistä olisi kyseisen sääntelyn piirissä, kuin myös 70% luonnonvaratarpeista.

Työkalut kuten digitaalinen tuotepassi lisäävät läpinäkyvyyttä. Jäsenmaiden tiivis vuorovaikutus komission kanssa on mahdollistanut voimassa olevien ekosuunnittelusääntöjen menestyksen. Nykyinenkin ehdotus edellyttää menestyäkseen prosessinomaista yhteistyötä jäsenmaiden kanssa.

Jäsenmaiden huomioita kootusti

Ekosuunnitteluehdotus on hyvin tärkeä Green Dealin tavoitteiden saavuttamiseksi (DE) sekä kestävyyskriisin taltuttamiseksi (FI). Soveltamisalan laajentaminen luo haasteita, ympäristönsuojelun, sisämarkkinavaikutusten sekä kuluttajiin kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta (PT). Niin tuotteiden valmistajia kuin kuluttajia tulee kannustaa kestävyyteen (SK).

Yleisesti ehdotuksen vaikutuksia markkinavalvontaan, hallintotaakkaan tuotiin esiin huolestuneessa valossa. Jäsenmaiden roolin on oltava vahva. Markkinavalvonnassa on huomioitava vahvasti jäsenmaiden käytännöt.

Ecodesign-foorumin perustaminen on erittäin tärkeää sidosryhmien ja markkinatoimijoiden tiedonsaannin näkökulmasta (LT). On myös tärkeää, että pk-yrityksiin kohdistuva sääntely on kevyempää (IE). Pienet yritykset tarvitsevat selkeää säännöstö ja niiden tarpeet tulee huomioida (EE).

Tuoteryhmien kestävyyskriteeristö edesauttaa myös tuottajia tekemään kestäviä valintoja (NL, DK). Komission esittämää horisontaalista, tuoteryhmät ylittävää kriteeristöä tarvitaan (BE, EE).

Jätteen synnyn ehkäiseminen sekä tuotteiden tuhoamiskielto ovat tärkeitä periaatteita, joiden tulee näkyä ehdotuksessa (DE). Päällekkäisyyttä eri kestävyysmerkintöjen välillä tulee välttää. FR haluaa eurooppalaisen Carbon Score -merkin.

Elinkaaren on oltava pidempi tuotteilla ja lisäksi niiden raaka-aineet olisi elinkaaren lopussa saatava kiertoon muihin tuotteisiin (AT, BG).

Myymättömien kuluttajatuotteiden yleinen tuhoamiskielto olisi tärkeää ainakin NL:lle, AT:lle, FR:lle. Tämä tulisi saattaa välittömästi voimaan. AT korostaa sanktiointia vääränlaisen tarjotun tiedon johdosta. On myös varmistettava, että haitalliset aineet päätyvät pois kierrosta. HU piti periaatetta tärkeänä, mutta korosti että tuhoamiskieltoa tulisi pohtia tuoteryhmäkohtaisesti mahdollisten kielteisten vaikutusten minimoimiseksi.

Tuotepassin tietojen on oltava helposti saatavilla, ajantasaisia ja luettavissa (SI, HR, EE) ja tarkoitukseltaan relevantteja (FI). Digitaalinen tuotepassi parantaa mm. haitallisten aineiden jäljitettävyyttä (LU). Tuotepassi on tärkeä keino kiertotalouteen siirtymisen kiihdyttämiseksi (SE, DK). Luotettava data parantaa yritysten keskinäistä luottamusta. On tärkeää, että esim. vakiintunut ja kuluttajien tuntema pohjoismainen joutsenmerkki säilyy EU:n ekomerkin rinnalla (DK). Tuotetiedon tulisi olla vertailukelpoista ja perustua tunnettuihin ja helposti kommunikoitaviin merkkeihin (NL). Saatavilla olevaa informaatiota tulee priorisoida ennen kuin asetetaan uusia tietovaatimuksia (PT). Arvoketjun toimijoille on annettava aikaa sopeutua tuotepassin tietojen toimitusvaatimuksiin (SK).

Delegoidut säädökset eivät PT näkemyksen mukaan sovellu laajamittaiseen käyttöön ja olisikin turvattava jäsenmaiden sananvalta kriteeristön luomiseen. Myös FI näki laajan delegointivallan jättävän useita avoimia kysymyksiä.

Useissa puheenvuoroissa korostui myös lainsäädännön harmonisointi eri säädösten välillä mm. kemikaali- ja jätelainsäädännössä, akuissa, lääketarvikkeissa. SE korosti sääntöjen selkeyttä yrityksille niin, että kestävistä tuotteista tulee normi. Sisämarkkinoiden harmonisaatio on pidettävä mielessä.

Komission reaktiot
KOM korostaa, että tuotteiden tuhoamisen vähentämiseen lähdetään kaksiportaisesti – ensin KOM vaatii ehdotuksessaan kattavien tietojen toimittamista tuhotuista tuotteista, määristä ja laadusta. KOM etenisi tuhoamiskieltoihin tietojen pohjalta saadun kokemuksen perusteella. Tuotepassi perustuisi hajautetulle järjestelmälle.

5. Muut asiat (AOB)

a) Yhteenvedot tärkeimmistä viimeaikaisista kansainvälisistä kokouksista

Montrealin pöytäkirjan osapuolten viides ylimääräinen kokous (ExMOP5) (Bangkok, Thaimaa, 16.7-2022) *– Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia*

Kokouksessa hyväksyttiin budjetti Montrealin pöytäkirjan toimeenpanoa tukevalle rahastolle vuosille 2021-2023 (540 miljoonaa USD, josta 65 miljoonaa USD katetaan vuosien 2018-2020 yli jääneistä varoista. Rahoitus mahdollistaa otsonikerrosta ja ilmastoa suojelevien projektien toteuttamisen jatkamisen kehittyvissä maissa. Puheenjohtaja kiitti jäsenmaita hyvästä yhteistyötä, joka mahdollisti kokouksen onnistuneen lopputuloksen. Jäsenmaat eivät käyttäneet puheenvuoroja.

b) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset

Direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun direktiivin 2008/99/EY korvaamisesta *- Puheenjohtajavaltion tiedotusasia, komission pyynnöstä*

Puheenjohtaja esitteli ympäristörikosdirektiivin käsittelyn tilannetta. Puheenjohtaja toi esille, että ympäristörikosten seuraamuksia korotetaan ja tästä yleisestä lähestymistavasta on sovittu, kuten myös ympäristörikosten määrittelemisestä. Rangaistuksista ja niiden yhdenmukaistamisesta keskustellaan. Poliisi- ja oikeusasioiden työryhmä käsittelee ehdotusta, ja jäsenmaiden määräenemmistä saattaa olla jo olemassa. Työryhmän syyskuun kokouksessa keskusteltiin oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden seuraamuksista, ja tätä keskustelua jatkettiin lokakuussa. Osa oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden seuraamuksista pitää määrittää tarkemmin johdantokappaleissa. Puheenjohtaja on koonnut yhteen lukuisia artikloita, joista on päästy yhteiseen näkemykseen. Keskeneräisenä on vielä myös väärinkäytösten paljastamista koskeva osuus, ja ei ole selvää haluaako komissio käyttää täytäntöönpanoasetusta tässä yhteydessä. Muut yksityiskohdat ehdotuksesta on saatu ainakin väliaikaisesti päätökseen. Ehdotusta on käsitelty 13-14.10 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa, ja ehdotus on tarkoitus käsitellä loppuun joulukuun oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa.

Komissaari Sinkevičius toi esille, että jäsenmaiden tuki on todella tärkeää. Neuvottelut ovat edenneet tärkeissä kysymyksissä, kuten täytäntöönpanon vahvistamisessa. Siihen halutaan varata sopivasti aikaa, ja se edellyttää riittäviä henkilö- ja taloudellisia voimavaroja. Myös keskustelu seuraamusten ta-

sosta etenee, ja komissio edellyttää korkeaa kunnianhimon tasoa tässä asiassa. Seuraamusten on oltava riittävän merkittäviä, jotta niillä on vaikutusta. Oikeushenkilöille tulisi asettaa liikevaihtoon perustuvat seuraamukset, ja vakavista rikoksista tulisi voida asettaa merkittävä seuraamus. Ympäristöasiantuntijat ja viranomaiset on pidettävä mukana oikeuskäsittelyissä. Kolmikantaneuvotteluissa tarvitaan kaikkien tahojen tuki, ja komissio on valmis tukemana jäsenmaita tässä asiassa.

Keskustelussa pidettiin hyvänä sitä, että Ranska ja Tsekki ovat puheenjohtajakausillaan edistäneet ympäristörikosdirektiivin etenemistä ja sen käsittelyä jatketaan (SE). Ympäristörikokset ovat huolestuttavia ja niihin liittyy järjestäytynyt rikollisuus (SE, FR), ja niillä on usein rajat ylittäviä vaikutuksia. Sen vuoksi tämä direktiiviehdotus on tärkeä väline, kun toimitaan ympäristörikollisuutta vastaan (SE). Aiheen merkitystä korostettiin myös siksi, että vaarallisten aineiden päästämisellä veteen, ilmaan tai maaperään on usein pitkäaikaisia vaikutuksia (AT). Oikeushenkilön rangaistusvastuun kysymys on vielä avoinna, ja seuraamusten on oltava oikeasuhtaisia sekä varoittavia (SE, AT, FR). Tavoitteeseen voidaan päästä eri tavoilla, ja sen vuoksi jäsenmaille tulisi jättää joustavuutta ilman, että kunnianhimon taso laskee (SE). Rikosoikeudellisten seuraamusten merkitystä korostettiin (FR). Yhteistyötä YK:n eri virastojen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa korostettiin (FR).

Direktiivi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta – asian käsittelyn tilanne *– Belgian valtuuskunnan tiedotusasia Espanjan valtuuskunnan tuella*

BE toivottaa ehdotuksen tervetulleeksi. Valtaosa EU:n tuotannon kielteisistä vaikutuksista syntyy EU:n ulkopuolella ja näihin on kyettävä puuttumaan. PJ totesi, että CSDD-ehdotus annettiin helmikuussa ja neuvoston työryhmissä ehdotusta on käsitelty kaudella kahdeksan kokouksen verran. KOM pitää ehdotusta keskeisenä kestävyysagendalla. Kyseessä on horisontaalinen kehikko, jossa ihmisoikeuksia ja ympäristösitoumuksia tulee valvoa sektoreiden ominaispiirteisiin soveltaen. Biodiversiteetti tulee huomioida vahvemmin – DE vaatii viittauksia ehdotukseen useista kansainvälisistä ympäristösopimuksista. AT mukaan kolmas kompromissiteksti, erityisesti 15 artikla, edellyttää parempaa johdonmukaisuutta muiden tekstien (nosti esiin Pariisin sopimuksen) kanssa. Liitteissä tarvitaan lisäyksiä. NL pitää tärkeänä yritysten toimien ohjaamista siten, että ilmasto lämpötilan nousu rajautuu 1.5 asteeseen. FI korostaa, että vaatimustenmukaisuusvelvoitteet sisältävät myös Pariisin sopimuksen. LU tuki FI näkemystä. FR käytti myös tiiviin puheenvuoron ehdotuksen puolesta.

PFAS-yhdisteiden aiheuttaman saastumisen hallinnointiin liittyvät tulokset, esteet ja mahdollisuudet *– Belgian valtuuskunnan tiedotusasia*

Belgian delegaatio nosti asialistalle PFAS-yhdisteiden hallintaan liittyvän kysymyksen. PFAS-yhdisteet ovat merkittävä ongelma, johon ei olla tartuttu riittävässä määrin aiemmin. Kyseessä ovat yhdisteet, joiden hallinta vaatii täydellistä koordinaatiota jäsenmaiden välillä. Näiden aineiden käytöstä tulisi päästä kokonaan eroon. Niiden käytölle on historialliset perusteet, mutta ne ovat muodostuneet ongelmaksi useissa jäsenmaissa. Tulisi huomioida parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimukset. Uusimpien tekniikoiden käyttöönotto vaatii henkilö- ja taloudellisia voimavaroja. Yhteistyön parantamista, tiedon ja parhaiden käytänteiden vaihtamista korostettiin, kun tätä päästölähdettä pyritään hallinnoimaan.

Komissaari Sinkevičius yhtyi Belgian huoleen PFAS-yhdisteistä. Komissaari oli samaa mieltä Belgian kanssa siitä, että PFASeja on käsiteltävä koko ketjussa, aina valmistuksesta käyttöön ja loppukäyttöön saakka. Erilaisia lainsäädäntövälineitä on pohdittu, ja työ etenee osana REACH-kemikaaliasetuksen valmistelua. Keskusteluissa käsitellään PFAS-yhdisteiden käyttöä käsisammuttimissa, ja kuinka niiden käyttöä rajoitetaan yhteiskunnassa; vain sellaiset PFAS-yhdisteet olisivat hyväksyttäviä tulevaisuudessa, jotka ovat välttämättömiä. Myös teollisuuspäästödirektiivi liittyy tähän aiheeseen, kun on kyse siitä, miten turvallisempia kemikaaleja voidaan käyttää ja miten niiden käytöstä raportoidaan. PFAS-

yhdisteitä on myös maaperässä, ja kuinka niitä puhdistetaan maaperästä, voi liittyä tulevaan maaperän terveellisyyttä koskevaan ehdotukseen. On tulossa prioriteettilista, joka keskittyy saastuttaviin aineisiin, joilla on vaikutus maaperän laatuun, ja PFAS-yhdisteet ovat yksi tällainen. Näihin liittyy myös pohjavesiä sekä juomavettä koskevat säädökset.

Keskustelussa muut jäsenmaat kiittivät, että Belgia nosti tämän asian esille (SE). PFAS-yhdisteitä on löytynyt useilta alueilta maaperästä ja jopa juomavedestä, mikä on erittäin huolestuttavaa (SE, FI) ja ne ovat näkymätön tappaja, rajat ylittävä uhka ihmisille ja ympäristölle (NL, FR, DK). PFAS-yhdisteitä on yli 4000 erilaista yhdistettä tekstiileissä, vaahtosammuttimissa (FR). Kaikesta sellaisesta PFAS-yhdisteiden käytöstä tulisi luopua viipymättä, joka ei ole välttämätöntä, ja vaihtoehtoisia aineita sekä tekniikoita tulee etsiä (SE, NL, FR, FI). PFAS-yhdisteet ovat maailmanlaajuinen haaste ja jäsenmaiden yhteistyö nähtiin välttämättömänä siihen, etteivät PFAS-yhdisteet enää saastuttaisi (DE, NL), ja näitä aineita tulisi säännellä REACH-kemikaaliasetuksessa (DE, NL).

Vahvistetaan EU:n varhaista toimintaa, varautumista ja reagointia ilmastonmuutoksen seurauksiin puuttumiseksi: uudistettu lähestymistapa kuivuuden hallintaan EU:n tasolla *– Slovenian valtuuskunnan tiedotusasia Bulgarian, Kreikan, Espanjan, Kyproksen, Itävallan ja Portugalin tuella*

Slovenian valtuuskunta esitteli aloitteensa, jota ovat tukeneet Bulgaria, Kreikka, Espanja, Kypros, Itävalta ja Portugali. Aloitteen mukaan EU:n varhainen toiminta ja reagointi ilmastonmuutoksesta johtuvan kuivuuden hallintaan on tärkeää. Kuivuus johtuu poikkeuksellisista sääilmiöistä ja johtaa taloudellisiin ja ihmishenkien menetyksiin. Puolessa EU:n jäsenvaltioissa on ollut kuivuuden aiheuttamia ongelmia, muun muassa metsäpaloja. Kuivuuden hallintaan tulisi lähestyä laajalla rintamalla kokonaisvaltaisella ja ennalta ehkäisevillä toimilla, joilla hallitaan myös veden puutetta.

Komissaari Sinkevičius kiitti Sloveniaa tärkeän aiheen esittelemisestä, ja asiaan huomion kiinnittämisellä lisätään jäsenmaiden kriisinsietoa. Tehokas kuivuuden hallinta ja varhaisen varoitusjärjestelmän parantaminen on tärkeää. EU:ssa tapahtuu paljon kuivuuden hallinnassa, ja Euroopan kuivuuden seurantakeskuksen käyttöönotto on tästä hyvä esimerkki.

Keskustelussa korostettiin aiheen merkitystä ja kansallisten ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelmien merkitystä, joissa vesivarat määritetään haavoittuvimmiksi ilmastonmuutoksesta ja mm. tulvista johtuen (BG, CY, EL, RO). Veden käyttö vaihtoehtoisista lähteistä voisi auttaa kotitalouksia ja kansantalouksia, ja samoin paremmat viljelymenetelmät (BG). Tavoitteiden saavuttamiseen eli veden käytön vähentämiseen, veden uudelleen käyttöön, vuotojen hallintaan ja taloudellisiin mekanismeihin tulisi ryhtyä ja niihin tulisi antaa tukea EU-tasolla ja toimia yhdenmukaisesti koko EU:ssa (BG, CY, EL, RO, MT, PT).

Kansainvälinen kuivuuteen sopeutumista käsittelevä allianssi (Drought Resilience Alliance (IDRA)) *– Espanjan valtuuskunnan tiedotusasia*

Espanjan valtuuskunta esitteli asiaa. Kuivuuteen sopeutuminen on tärkeä asia ja kuivuus vaikuttaa moniin asioihin. Kuivuudella on välittömiä vaikutuksia, ja tämä on nähty useaan otteeseen monella tasolla. Kuivuus vaikuttaa 70 % EU:n alueesta ja sillä on vaikutusta koko planeettaan. Kuivuuden vaikutukset ovat vakavat ja se tulee asettaa eri tilanteissa politiikan keskiöön. On pyrittävä varmistamaan, että kuivuutta vastaan voidaan toimia. Pahimmin kuivuudesta kärsineiden alueiden kestävyyttä tulee vahvistaa ja kansainvälistä yhteistyötä asiassa vahvistaa. Myös YK:n yleiskokouksessa syyskuussa asiaa on käsitelty, jotta saadaan aikaan Saharan eteläpuolisen Afrikan ja Sahelin alueen tilanteen parantamiseksi voimavaroja. Tähän liittyen on huomioitava tuleva Ilmastokokous Egyptissä. Kaikkien jäsenmaiden kollegoita toivottiin työskentelemään yhdessä kuivuutta vastaan.

Komission mukaan kuivuuden kestäminen on tärkeää ja Euroopan kuivuuden seurantakeskuksen toi-

minta tähän liittyen. Tuleva kokous maaliskuussa 2023 koskien vesivaroja on tärkeä tästä näkökulmasta.

Ilmastonkestävää maisemasuunnittelua koskeva konferenssi (Praha, Tsekin tasavalta 13.-14.9.) – *Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*

Puheenjohtaja kertoi konferenssista, tehtiin päätelmät. Sen merkittävimpänä tuloksena on, että pyritään varmistamaan sopeutuminen ilmastonkestävään maisemansuunnittelun tilanteeseen. Komissio kommentoi, että metsäpaloja on ollut paljon ja olisi tehtävä enemmän, jotta maaseutu säilyttää siellä olevia maisema-arvoja. Maatalouspuolella ollaan tyytyväisiä tähän aloitteeseen, ja komissio toivoo jatkossa tukea tähän asiaan.

a (jatkoa) Yhteenvedot tärkeimmistä viimeaikaisista kansainvälisistä kokouksista:

i) Hallitustenvälisen biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja koskevan tiede- ja politiikkafoorumin (IPBES) yhdeksännen täysistunnon tulokset (Bonn, Saksa, 3. – 9. heinäkuuta 2022)

Puheenjohtaja kertoi kokouksesta. Päätuloksena aikaansaatiin kaksi eri raporttia, koskien villejä lajeja sekä toiseksi ympäristön- ja luonnonarvoja laajasta näkökulmasta. Ihmiskunta on riippuvainen eri lajeista, ja tämä vaikuttaa muun muassa lääkkeisiin, toimeentuloon, alkuperäiskansoihin. Olisi tärkeää kääntää monimuotoisuuden suunta ja se, miten päätöksenteossa suhtaudutaan luontoon. Komissio on kiinnittänyt huomiota luonnontilan heikkenemiseen, ja että on saatu hyviä tuloksia, joita halutaan jatkossakin tukea. Keskusteluissa tuotiin esille, että IPBES tulokset tulisi ottaa maailmanlaajuisesti huomion, pohjautuen tietelliseen tietoon. Jos IPBES saisi kansainvälisen tunnustuksen, sen asema vahvistuisi ja sillä voisi olla vaikutusta ilmastonmuutoksen sekä monimuotoisuuden yhtymäkohdissa.

ii) Yhdeksäs ”Euroopan ympäristö”-ministerikonferenssi (Nikosia, Kypros, 5.-7.10.2022) – *Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia*

Puheenjohtaja esitteli konferenssin pääasiallisen sisällön ympäristöneuvostolle. Keskustelu kestävien infrastruktuurien, turismin, koulutuksen ympärillä on alkanut jo 1990 –luvulla. Tavoitteena on dynaamisempi ympäristö, kestävä verkostoituminen, monenvälinen yhteistyö. Kokouksessa paikalla olivat opetusministerit ja 7.10 annettiin Nikosian julistus, jossa siirrytään vihreään talouteen, joka on kriittisen tärkeä kestävän kehityksen toteuttamisessa.

Komissio kiitti erinomaisesti yhteistyöstä jäsenmaiden ja komission välillä toteuttaa yhteinen julistus liittyen turismiin ja infrastruktuuriin ja UNECE:n jäsenet mukana, ja tällä kokonaisuudella tuetaan myös Ukrainaa. Kypros oli tyytyväinen julistuksen aikaansaamisesta, ja kun kaikki maat ovat mukana, voidaan kansainväliseen ilmastokriisiin vastata. Kreikka kiitti menestyksekkäästä konferenssista ja toi esille, että 4. sykli on käynnissä, jossa luodaan indikaattorit jotka liittyvät vihreään talouteen.

Suomen edustajat
valtiosihteeri Terhi Lehtonen ja virkamiesdelegaatio